

Utbildningsdepartementet
Enheten för ungdomspolitik och folkbildning
103 33 Stockholm

Datum: 2019-05-17
Dnr: U2018/04684/UF

Rädda Barnens yttrande över betänkandet 'Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk', SOU 2018:83

Rädda Barnen har beretts tillfälle att yttra sig över tolkutredningens översyn av samhällets behov av och tillgång till tolkar samt den offentliga sektorns användning av tolkar. Rädda Barnens synpunkter på utredningen redovisas nedan.

Rädda Barnen har, vilket även framkommer i utredningen, under lång tid noterat brister vid tolkning i offentlig sektor. Särskilt avgörande har detta varit i asyl- och etableringsprocessen samt i socialtjänstären. Hög kvalitet på tolkningen utgör en förutsättning för en rättssäker utredning, oavsett myndighet eller aktör. För att den sökande ska bli förstådd, känna sig trygg och våga tala om svåra erfarenheter krävs korrekt tolkning och bemötande. Särskilt i asylärenden är korrekt tolkning avgörande för en rättssäker bedömning av den sökandes trovärdighet, vilket påverkar ärendet i stort. Rädda Barnen välkomnar därför regeringens målsättning att finna ett flexibelt, rättssäkert och effektivt system för samhällets nuvarande och framtida behov av tolktjänster i talade språk.

En kvalitetshöjning av tolkning i offentlig sektor skulle dessutom rimma väl med det faktum att barnkonventionen blir svensk lag den 1 januari 2020. Såsom utredningen framhåller, är Rädda Barnens erfarenhet att barn ibland får tolka åt anhöriga och åläggs då ett allt för stort ansvar. Många gånger får de även information som inte är lämplig för barnet. Därför tillstyrker Rädda Barnen särskilt utredningens förslag att förbjuda barntolkar och enbart medge undantag för viss enkel informationsgivning som inte kan anstå. Rädda Barnen är även positiv till att utredningen tydligt hänvisar till barns rättigheter enligt barnkonventionen och uppmärksammar kritiken från FN:s barnrättskommitté vad gäller brister i asylprocessen och tillämpningen av principen om barnets bästa.

Vad gäller asylprocessen delar Rädda Barnen utredningens bedömning att bristande kvalitet i tolkade asylutredningar kan vara betydligt mer utbrett än vad Migrationsverket hävdar. Till exempel ska enligt verkets interna riktlinjer "som lägst en telefontolk med övrig tolkkompetens användas". Detta har i praktiken lett till att så kallad övrig tolk som saknar utbildning och auktorisation används i hög utsträckning för att hålla kostnaderna nere. Vad man då undviker att beakta är att en lågkvalitativ tolkning riskerar att öka kostnaderna på sikt på grund av fler missförstånd, högre rättsosäkerhet och en mer utdragen process. Rädda Barnen välkomnar därför utredningens förslag att öka utbildningskraven på tolkar och höja kraven på att auktoriserade tolkar ska användas i första hand. Av vikt är dock att tillräcklig finansiering säkerställs för samtliga myndigheter och aktörer som berörs av de föreslagna lagändringarna, som i alla fall under en övergångsperiod kan innebära förhöjda kostnader.

Vidare tillstyrker Rädda Barnen utredningens förslag att öka utbildningsinsatserna för att i offentlig sektor bättre beakta barnperspektivet vid tolkning för barn så att barn i större utsträckning ska kunna föra fram sin åsikt. Att stärka barns rätt att bli hörd är i linje med kraven i artikel 12 i barnkonventionen.

Med anledning av att Rädda Barnens flerspråkiga stödlinje för barn och ungdomar nämns i utredningen vill vi även påpeka att stödlinjen överförs till BRIS i slutet av 2019. Efter flytten kommer stöd enbart att ges på svenska, engelska och arabiska men inte längre på pashto och dari. Rädda Barnen önskar att regeringen säkerställer medel så att BRIS har tillräckliga resurser för att driva verksamheten med stödlinjen långsiktigt och helst som dygnetruntverksamhet.

Stockholm den 17 maj 2019

Ola Mattsson
Chef Sverigeprogrammet
Rädda Barnen